

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ก่อให้เกิดปัญหาทรัพยากรที่ร่อยหรอ เกิดความเสื่อมโทรมในทรัพยากรธรรมชาติและยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เสถียร รุจิรวนิช (2543) กล่าวไว้ว่า การดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นมีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย กิจกรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการอุปโภค - บริโภค ซึ่งทำให้มีของเหลือใช้ที่ไม่ต้องการสิ่งเหล่านี้จะถูกทิ้งไปในรูปของมูลฝอย

ในอดีตการทิ้งมูลฝอยโดยที่มิได้มีการจัดการใด ๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากนัก เพราะจำนวนประชากรมีไม่มากที่อยู่อาศัยไม่แออัดหนาแน่น ทำให้มีพื้นที่ว่างมากพอที่จะรองรับมูลฝอยได้ ปัญหาเรื่องมูลฝอยนับวันจะรุนแรงกว้างขวางมากขึ้น หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง พยายามหามาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสถานการณ์ของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ แต่ที่ผ่านมามีปรากฏว่าไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีสาเหตุจากความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างต่อเนื่อง การมีผลผลิตใหม่ ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดค่านิยมในการบริโภคสินค้าที่สูงขึ้น กระบวนการผลิตสินค้า การบรรจุหีบห่อที่ซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้มูลฝอยเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ประสิทธิภาพในการจัดการมูลฝอยเหล่านี้ไม่ได้เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นด้วย กล่าวคือ วิธีการของสถานที่ในการกำจัดมูลฝอยส่วนใหญ่ยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ประสิทธิภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเก็บมูลฝอยยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ประกอบกับความตระหนักและจิตสำนึกในการทิ้งมูลฝอยของประชาชนไม่เป็นที่น่าพอใจ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญของการเกิดปัญหามูลฝอย คิดว่าเป็นหน้าที่ของราชการเพียงฝ่ายเดียวในการจัดการมูลฝอยทั้งหมด การขาดความร่วมมือจากประชาชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ของท้องถิ่นในการพัฒนาหรือฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการมูลฝอยต้องตามแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาไม่หมดสิ้น

เทศบาลนครลำปางจัดว่าเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่มีกิจกรรมทางพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมค่อนข้างมาก ทำให้เกิดการขยายพื้นที่เมืองออกไปเป็นแหล่งประกอบอาชีพ และสร้างที่อยู่อาศัยของประชาชน อีกทั้งประชาชนบริเวณพื้นที่ข้างเคียงเดินทางเข้ามาทำงานใน

เขตเทศบาลนครลำปาง ส่งผลให้มูลฝอยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเมื่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น และเป็นเหตุให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครลำปางเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวแล้ว

จากปัญหามูลฝอยข้างต้น วิธีการหนึ่งที่จะปลูกฝัง ใ้บุคคลมีความตระหนักในการจัดการมูลฝอย คือ โรงเรียน หรือสถานศึกษาจะต้องปลูกฝังนิสัยของนักเรียน ใ้เห็นความสำคัญของปัญหามูลฝอย การจัดการมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโรงเรียนจะเป็นตัวอย่างที่ดีของชุมชน และนักเรียนจะนำสิ่งที่ดี ๆ ไปสู่หมู่บ้าน ตำบลของตน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันใ้การจัดการมูลฝอยได้ผลดียิ่งขึ้น

โรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านศรีบุญเรือง) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่จะสามารถปลูกฝัง สร้างนิสัยที่ดีใ้กับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยได้อีกทางหนึ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า นักเรียนในโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านศรีบุญเรือง) อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยและคัดแยกมูลฝอย มีวิธีการกำจัดมูลฝอยอย่างไร และมีการนำมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่หรือไม่ อย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งโรงเรียนเทศบาล 5 และเป็นแนวทางใ้โรงเรียนอื่น ๆ ที่สนใจนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ใ้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการกำจัดมูลฝอยของนักเรียน โรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการจัดการมูลฝอยโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องปัญหามูลฝอยที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการจัดการมูลฝอย แตกต่างกัน
2. ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามูลฝอยที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการจัดการมูลฝอย แตกต่างกัน
3. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1.4.1 ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกพื้นที่โรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งโรงเรียนเทศบาล 5 มีจำนวนนักเรียนมากพอสมควรและมีปัญหามูลฝอยเกิดขึ้น ผลการศึกษาจะมีความเด่นชัดมากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ

1.4.2 ขอบเขตของเนื้อหา

เนื้อหาประกอบด้วย

1. วิธีการจัดการมูลฝอยของโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 - 1.1 หน้าที่และขอบเขตของผู้ปฏิบัติงานจัดการมูลฝอยในโรงเรียน
 - 1.2 ลักษณะวิธีการจัดการมูลฝอย
 - 1.3 วิธีการทำงานร่วมกันของนักเรียน
 - 1.4 อุปสรรคและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงาน
 - 1.5 กิจกรรมการกำจัดมูลฝอยแบบครบวงจร
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการจัดการมูลฝอยของโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
 - 2.1 ความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหามูลฝอยของนักเรียน
 - 2.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามูลฝอย
 - 2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

มูลฝอย หมายถึง ของเหลือทิ้ง เช่น เศษอาหาร และของที่ไม่าใช้แล้วในโรงเรียน เช่น เศษกระดาษ เศษดิน ถุงพลาสติก

ความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหามูลฝอยของนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 มีความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหามูลฝอย

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง การที่ครูและนักเรียนในโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยของโรงเรียนจากแหล่งต่างๆ เช่น หอกระจายข่าว จากเพื่อน จากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อต่างๆ

วิธีการในการจัดการมูลฝอย หมายถึง ลักษณะและวิธีการในการทิ้ง การเก็บขนไปจนถึง การกำจัดรวมถึงรูปแบบที่นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหามูลฝอยในโรงเรียน

การลดปริมาณมูลฝอยตามวิธี 5 อาร์

- Reject หมายถึง การปฏิบัติหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดมูลฝอยในโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- Reduce หมายถึง การลดขนาด ปริมาตร ปริมาณของวัสดุที่ก่อให้เกิดมูลฝอยในโรงเรียนเทศบาล 5 จังหวัดลำปาง
- Reuse หมายถึง การนำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น สมุดที่ใช้แล้วแต่ยังไม่หมด และได้นำกลับมาใช้ใหม่
- Repair หมายถึง การนำของใช้ที่ชำรุดเสียหายมาซ่อมแซม ปรับปรุง เพื่อให้สามารถ นำกลับมาใช้ได้ดังเดิม
- Recycle หมายถึง การนำเอาวัสดุที่ใช้แล้ว หรือยังไม่ได้ใช้ มาเปลี่ยนสภาพการใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์การใช้ใหม่

การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามหลักการจัดการมูลฝอยของโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการจัดการมูลฝอย หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่องปัญหามูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหามูลฝอย และความคิดเห็นต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้านการจัดการมูลฝอยของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.6 กรอบแนวคิดในการศึกษา

